

O jami za vasjo in o županu Andražu

Bil je požiralnik za Poljano, globoka jama, kjer je ob nalivih zastajala voda in segala do poljanskih njiv ter napravljala škodo, neizmerno škodo. Ob takih prilikah so hodili Poljanci okoli župana in ga prosili:

»Daj, Andraž, ukreni nekaj, gorje postaja od dneva do dneva hujše, ob vso letino bomo.«

Župan je modro obljubil.

»Potrpite, potrpite,« je dejal in si popravil dragocene naočnike, »vse se bo uredilo.«

Ko je voda nekoliko otekla in ni imel drugega dela, je poklical oba svetovalca, dolgega Potegona in debelega Kodravca. Svečano in z umerjenim korakom so odšli k jami, tam so sedli na skalo, zagledali so se v globino in začeli premišljevali. Vsekakor je bilo treba stvar dobro premisliti. Svetovalca sta kadila cigare, župan pa pipo. Dim se je ovijal okrog njihovih glav in molčali so in molčali. Včasih si je župan Andraž popravil naočnike, bolj takole zaradi lepšega, včasih je kateri od obeh svetovalcev zakašljal, drugače je bilo vse tiho. Ljudje so stali nekaj sto korakov od jame, pridrževali so sapo in pobožno gledali modrujoče. Končno je vzel župan pipico iz ust in vzdihnil:

»Škode pa res napravi precej!«

»Škode nič koliko!« sta brž pritrdila oba svetovalca.

»Kake tri voze sena bi pa lahko več zraslo!«

»Najmanj tri voze!«

»Ljudje so veliki reveži.«

»Veliki reveži,« sta ponavljala svetovalca.

Tako so se pomenili, nato so spet umolknili, kakor da so že preveč povedali. Vsi trije so se bili zagledali v jamo, v modre

in sive skale, kimali so z glavami, zdaj pa zdaj je kateri vzdihnil, otrešel pepel s cigare in spet povetil glavo. Ko se je pa sonce dotaknilo hribov na zapadni strani, se je znova oglasil župan Andraž:

»Treba bo nekaj ukreniti.«

»Na vsak način bo treba,« sta potrdila svetovalca.

»Veliko je škode, joj, prejoj!«

»Veliko, veliko,« sta se zibala svetovalca.

»Če bi jutri vsaj nekaj ukrenili, kaj mislita?«

»Jutri, jutri na vsak način!«

»Danes je pa že pozno in človek se preveč utruji.«

»Pozno je že, pozno!« sta bila tudi svetovalca zadovoljna.

Počasi so se vzdignili in odšli proti vasi in ljudje za njimi. Da, ta dan se ni nič zgodilo, tudi drugi dan ni bilo še nič takega in tretji dan prav tako ne. Treba je bilo vendar vse dobro premisliti. Vsako jutro so šli k jami, sedli so na skale, zastrmeli v jamo, molčali do večera in voda je počasi upadala, ugašala. Naposled je je bilo še zelo malo, toliko, da je še curljala v jamo, toliko, da je bilo nekaj mokrote.

»Ne bo več povodnji, ne bo je,« je našel naposled rešitev župan in se vidno oddahnil.

»Ne bo je,« sta glasno pritrdila svetovalca.

»Voda je izginila, posvetujemo se tako rekoč brez potrebe in zapravljamo dragoceni čas,« je zagodrnjal Andraž.

»Brez potrebe!«

»Lahko bi kar odšli.«

»Kakopa!«

Ko je pa župan Andraž vstal, se je nerodno obrnil in naočniki so mu padli v jamo. Strahoma je pogledal za njimi, oba svetovalca sta se nagnila čez skale, videli so, da so padli v vodo, zasukali so se enkrat, dvakrat, nato so zdrčali čez skale v globino.

»Nesreča! Kaj pa zdaj!« se je prijel župan za glavo.

»Kaj pa zdaj?« sta zaječala svetovalca in spet sedla na skalo in se sključila kot kup nesreče.

Slišali so krik ljudje, ki so čakali v bližini, pritekli so in se začudili. Skoraj niso mogli razložiti, kdo je župan. Andraž brez naočnikov, saj to je bil čisto navaden kmet! Prepadeni so se ozirali zdaj vanj, zdaj v jamo.

»Kaj pa zdaj?«

Precej se je oglasilo nekaj otrok, da je to pač preprosta stvar. Splezati bo treba v jamo in poiskati naočnike, drugače ne gre. Ponudili so se, da gredo za zlat cekin takoj v jamo, ko so pa zares hoteli iti, so jih pridržali starši, češ ne gre, da bi po nemarnem tvegali življenje. Nihče ni maral, da bi njegov fant ostal nekje v globini med skalami. Bog ve, kakšen bognasvaruj je tam spodaj in čaka na človeške duše.

Župan se je pa spomnil na svojega pastirja, čemu bi ga pač redil kar tjavendan. Poslal je ponj, podarili so mu cekin, prinesli so vrvi in moral se je spustiti v jamo. Fant se je nekoliko cemeril, ni bil ravno pri volji, vendar je obljubil, da bo poiskal naočnike. Stisnil je zobe in se spustil v globino.

Gledali so za njim, dokler ni izginil v temi. Po malem je začelo zmanjkovati vrvi, postajala je lažja in lažja.

»Gotovo je že prišel do dna,« so rekli možje in posedli v travo.

Tolažili so nesrečnega župana, naj ne obupa, prej ko pride večer, bo spet nosil naočnike. Andraž je prepaden prikimaval, po licih so mu tekle debele solze, venomer se je oziral v jamo, če se bo pastir kaj kmalu vrnil.

Pastirja pa ni bilo nazaj.

Na zemljo je legel mrak, na vzhodni strani se je zasmejala luna, zvezde so se prikazovale. Ljudje so pričeli verovati, da se je fantu zgodila nesreča. Obtičal je med skalami in ne more naprej ne nazaj. Povlekli so za vrvi, vlekli, vlekli, dokler niso privlekli do konca, bile so prazne.

»Ali pa je spak ušel po kaki drugi poti...«

To se jim je zdelo zelo verjetno, na pastirja niso nikoli dosti dali, zmeraj je bil pripravljen na kake potegavščine. Jama ima še kak drug izhod, poiskal ga je, splezal skozenj, prišel na prosto in zdajle sedi nekje vrh hriba in se smeje na vse grlo, smeje se in strže korenček. Skoraj razjezili so se in odšli so domov. Le župan je bil žalosten in si je ves čas brisal solze.

Drugo jutro so se vrnili k jami. Pastirja še ni bilo nazaj. Ali se je res kaj zgodilo z njim? Dolgo so premišljevali, ko pa je začelo pripekati sonce, se je vzdignil svetovalec Potegon, pobožal je župana Andraža po objokanem obrazu in dejal:

»Nič ne jokaj, Andraž! Naočnike ti gotovo najdemo, take ali take. Tvoj pastir je pač prebrisan paglavec, dal si mu cekin in ostal je nekje spodaj, to se pravi, ušel ti je iz službe. Prav za prav bi moral poslati policaja za njim. Toda kdo bo potem odganjal cigane od vasi in podil jajčarice? Daj sem cekin, ki si ga obljubil za naočnike, grem sam v jamo!«

Župan je rade volje dal cekin, dolgi Potegon je pa splezal po skalah in kmalu je izginil v jami.

»Močan je in pogumen,« so premišljevali ljudje. »Ne bo se mu zgodilo kot pastirju. Če se mu bo kdo postavil po robu, bo samo nekoliko zamahnil in bodo vsi ležali na tleh. Naposled bo celo pastirja rešil in ga privlekel s seboj.«

Posedli so v travo, vzeli malico iz žepov, nalivali si tepkovca in čakali. Tudi župan je postal dobre volje, jedel je in pil ter se šalil z ljudmi, verjel je, da mu bo Potegon pomagal. Sonce se je ustavilo sredi neba, po vaseh je zazvonilo poldne in nekateri so se vzdignili, da bi šli domov, ko je prilezel iz jame Potegon, ves umazan in zasopel.

Utrujen je padel v travo, nato je vrgel pred župana naočnike ter zahropel:

»Tu jih imaš, dosti sem pretrpel zanje!«

Župan je pograbil naočnike ter presenečen zaklical:

»To vendar niso moji naočniki! Ti so rdeče barve!«

Potegon jih je še enkrat pozorno pogledal, nato je skomignil z rameni in zamahnil z roko:

»Naočniki so naočniki, krava je krava! Prilezel sem prav do dna, široka cesta se je odprla pred menoj. Po njej sem prišel v lepo vas. Grem, občudujem svet, vidim, da imajo semenj. Živina pa taka kot bi jo izklesal. Hotel sem že vprašati, če mi dajo kak rep za naš cekin, pa sem se spomnil na tvoje naočnike. Vrnem se k stojnicam in glej, spaka, ali jih ne ugledam pri prvem kramarju! Pograbim jih, vtaknem jih v žep, kramar pa nad mene! Nastal je vrišč. Bežim, bežim, tečem iz vasi, tečem po cesti, dokler ne najdem jame in zdaj sem tu.«

Ljudje so poslušali, čakali, majali z glavami, župan je pa godrnjal, da to niso njegovi naočniki.

»Daj meni cekin,« je dejal drugi svetovalec Kodravec. »Za cekin grem tudi jaz v jamo, zakaj bi pač ne šel, če je tam doli semenj in je pijače in jedače na pretek. Prav gotovo ti bom prinesel prave naočnike!«

Župan ga je hvaležno pogledal, izvlekel je iz žepa mošnjo, poiskal je svetel cekin in mu ga izročil.

»Mogoče boš imel več sreče kot Potegon.«

Kodravec se je spustil v jamo, bil je debel in močan in skale so škripale pod njim, kjer ni mogel skozi, jih je kar odrinil, da so kosi odletavali in štrbunkali v globino. Počasi je izginil v temi in še dolgo so slišali, kako je ropotal po jami.

»Ta bo gotovo prinesel prave naočnike,« so ga hvalili ljudje. »Če se ni Potegon lagal in je tam spodaj res drugi svet, bo prevrnil vse kramarje in jim ne bo dal miru, dokler mu ne prinesejo županovih naočnikov.«

Spet so sedli v travo in čakali dolgo v popoldan. Seveda, jama je tesna, Kodravec se trudi, ne more priti tako hitro skozi. Mogoče se je tudi kje zamudil, beseda da besedo, človek kar pozabi, da je treba hiteti domov.

Malo pred mrakom se je začulo ropotanje, skale so se krušile, naposled se je prikazal iz jame Kodravec. Lasje so mu bili čudno razmršeni, rdeči obraz razpraskan, le oči so se mu zadovoljno smehljale.

»Pijača pa taka!« je zasopel. »Angelci bi jo pili. In tudi karte smo vrgli, pa so ti spodnjaki bistrih oči. Skril sem jim križevega asa v rokav, kar takole bolj za šalo, in so vstali pa lop po meni! Komaj sem jim ubežal. Tu so pa tvoji naočniki, Andraž.«

Župan jih je sprejel s hrepenečimi rokami, pogledal jih je in vzdihnil:

»Zopet niso pravi. Kaj si vendar delal, Kodravec? Ali ne poznaš mojih naočnikov?«

»Kriste božji, zlat cekin sem dal zanje in bi ne bili pravi!« je zatulil Kodravec. »Pa jih pojdi sam iskat!«

Župan je bil nesrečen, da nikoli tako. Preplašen je ogledoval sosede, preprijazno je upiral vanje drobne oči in kazal na možnjo cekinov, ko je pa videl, da vsi povešajo glave, se je vzdignil in obupno dejal:

»Sam jih pojdem iskat, preljubi moji, sam!...«

Molčali so in strahoma gledali, kako je lezel čez skale v globino. Le ko je izginil v temi, so nekateri vzeli robce in si obrisali solzne oči, policaj Matjažek je pa potegnil bridko sabljo in se postavil tesno k jami za stražo in opozorilo.

Župan je pa plezal navzdol, umazal si je lepo obleko, jama je postajala tesnejša in tesnejša, ko je pa že mislil, da ne bo mogel več naprej, se je nenadoma razširila in stopil je na tla kot na prijetno stezo, ki ga je pripeljala izmed skal v široko dolino. Ko je spet ugledal zeleno trato, si je za trenutek oddahnil, obrisal si je čevlje in popravil kravato, nato se je napotil čez travnik do bele ceste in od tam proti vasi, ki se je bleščala izmed zelenega drevja.

Prišel je v vas in videl, da imajo res semenj. Od vsepovsod je odmevalo vpitje, po cestah so gonili živino, pred hišami so stale stojnice, vse tako kot zgoraj na zemlji. Župan je začel iskati po stojnicah in je kmalu ugledal naočnike. Da, prav take kot so bili njegovi!

»Moji naočniki!« je vzkliknil razveseljen, poskočil čez stojnice in zgrabil kramarja za vrat. »Kje si ukradel moje naočnike, človek tatinski?«

Pobral jih je s stojnice in mu jih molal pod nos.

Kramar je za trenutek osupnil, nato je segel po palici in začel nabijati po županu. Andraž je bil majhen in suh, izmuznil se mu je iz rok in zbežal po vasi.

»Tat, tat!« se je drl kramar za njim.

Koj so jo ubrali ljudje za beguncem, prvi je bil kramar, za njim so tekli policaji, potem dolga vrsta ljudi, celo sodnika in pisarjev ni manjkalo, da bi tatu na mestu obsodili, ko bi ga ujeli. Župan Andraž je tiščal v roki svoje naočnike, mahal je z rokami in kaj urno prestavljal drobne noge. Bežal je po beli cesti, nato čez travnik in po stezi med skale. Zdelo se mu je ves čas, da sliši tik za seboj sopihanje treh debelih policajev, plezal je ko verveca in ko je prišel do vrha, je poskočil na zemljo in zaklical:

»Hvala Bogu! Hitro zamašimo jamo!«

Ljudje, ki so ga čakali, so koj vedeli, da se je moralo zgoditi nekaj hudega. Nametali so v jamo velikih skal in zemlje, da je bila v trenutku zamašena. Potem je pa stopil župan na najvišjo skalo ter spregovoril:

»Hudi zmaj se je prebudil, grozna zver, kakor je še ni videl svet, bljuje ogenj, podira drevje. Komaj sem mu ušel. Zato je prav, da smo mu zaprli pot na našo prelepo zemljo. Toda dobil sem, kar sem iskal in česar vidva, Kodravec in Potegon, nista našla, namreč svoje naočnike.«

Ljudje so se razveselili, župan je pa vzel naočnike, ko jih je pa natančneje pogledal, je videl, da tudi to pot niso pravi. Osupel se je ozrl po ljudeh in po jami, nato je polglasno zamrmral, da bodo za nekaj časa že dobri. Nataknil jih je in počasi odšel proti vasi. Skušal je stopati resno in samozavestno, pa se je ves čas spotikal in malo je manjkalo, da ni omahnil po tleh.

Drugo jutro so pa Poljanci nenadoma ugledali pastirja. Stopal je skozi vas in gnal čredo krav, lepe živine, da so se širile oči vsakemu, ki jo je videl. Pred županovo hišo se je čreda ustavila in pastir je poklical gospodarja in dejal:

»Naočnike sem vam prinesel.«

Župan se je začudil: glej, bili so pravi, prav tisti, ki so mu bili padli v jamo.

»In od kod ti živina?«

»Eh,« se je zvito nasmejal pastir, »tam spodaj jo vsakomur ponujajo, za cekin je naprodaj cela čreda. Kaj hočete, naočnike sem našel koj spodaj pod skalami, no, potem sem se odpravil dalje in sem dva dni mešetaril. Dobra kupčija, pošteni ljudje. Drug z drugim smo bili zadovoljni. Le pot je bila težka, nekaj potres je bil zamašil jamo, da skoraj nisem mogel nazaj. Le s težavo sem se preril.«

In pastir je udaril z bičem, krave so zamukale in odšli so skozi vas in nihče več jih ni videl.

Pač je marsikateri Poljanec skrivoma še splezal v jamo in mošnja cekinov je vzel s seboj, da bi napravil dobro kupčijo, pa nobeden ni prišel do dna. Vsakdo se je prestrašil slabe poti, poleg tega se je bal, če ga le ne čaka spodaj sam bognasvaruj...

Koliko si star

Napiši številko meseca, v katerem si rojen. Pomnoži to število z dve, prištej pet, pomnoži s petdeset in nato prištej svojo starost. Sedaj prištej še sto, petnajst in odštej tri sto pet in šestdeset.

V rezultatu, ki ga dobiš, ti povesta desni številki starost, levi (oziroma leva) pa mesec rojstva. Poskusite, a pravilno računajte!

Kdor se prvič zmoti, naj se drugič loti!